บทที่ 1 ลิมิตและความต่อเนื่อง

2301107 Calculus I

บทที่ 1 ลิมิตและความต่อเนื่อง

1. **ความหมายของลิมิต**
2. ลิมิตทางซ้ายและลิมิตทางขวา
3. ทฤษฎีบทที่เกี่ยวกับลิมิต
4. ลิมิตเกี่ยวกับอนันต์
5. ความต่อเนื่อง

ลิมิตของฟังก์ชัน

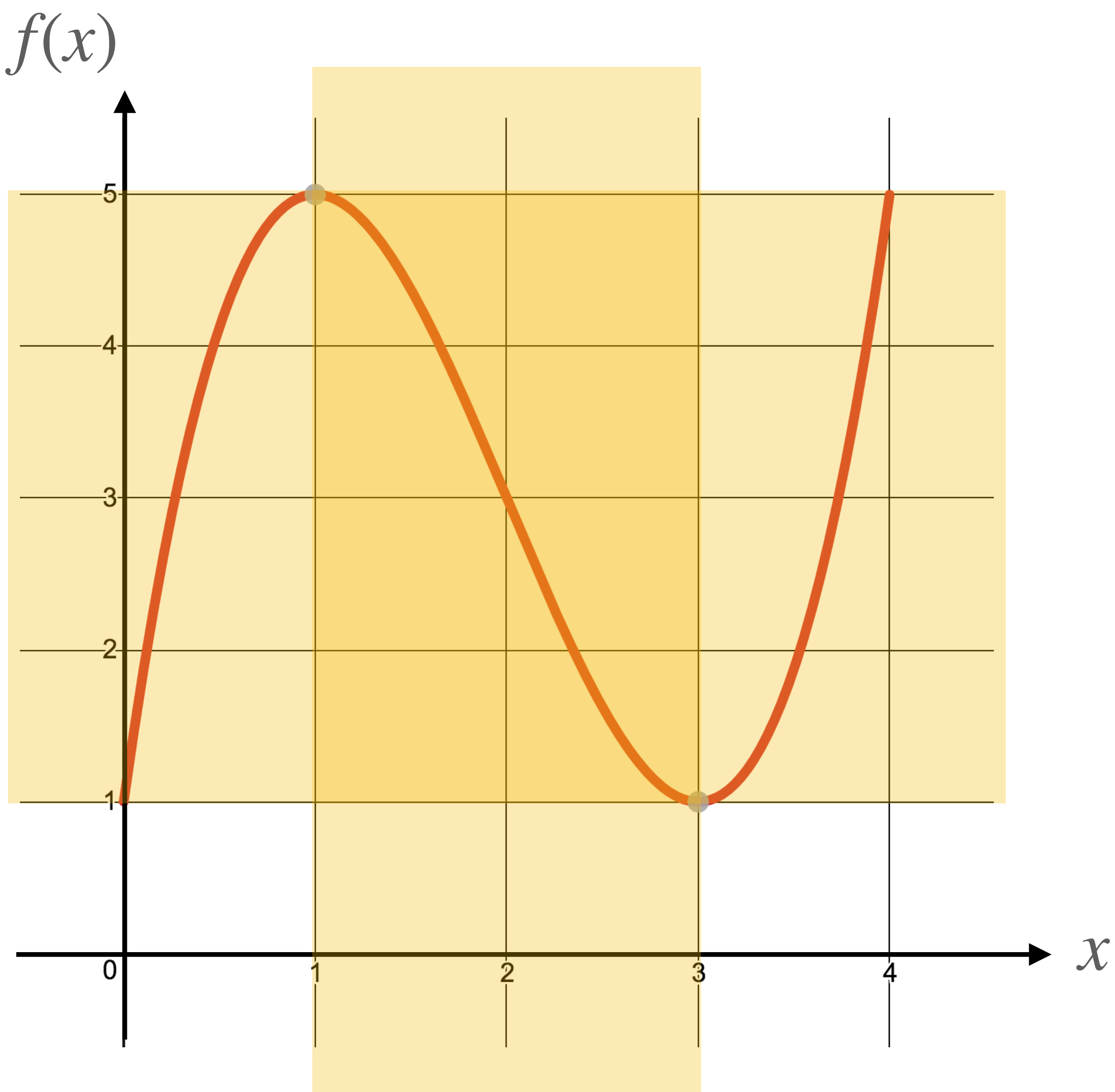

$$f(x) = x^3 - 6x^2 + 9x + 1$$

- พิจารณาค่าของฟังก์ชัน เมื่อ x มีค่าใกล้ ๆ 2

x	$f(x)$
1	5

x	$f(x)$
3	1

ลิมิตของฟังก์ชัน

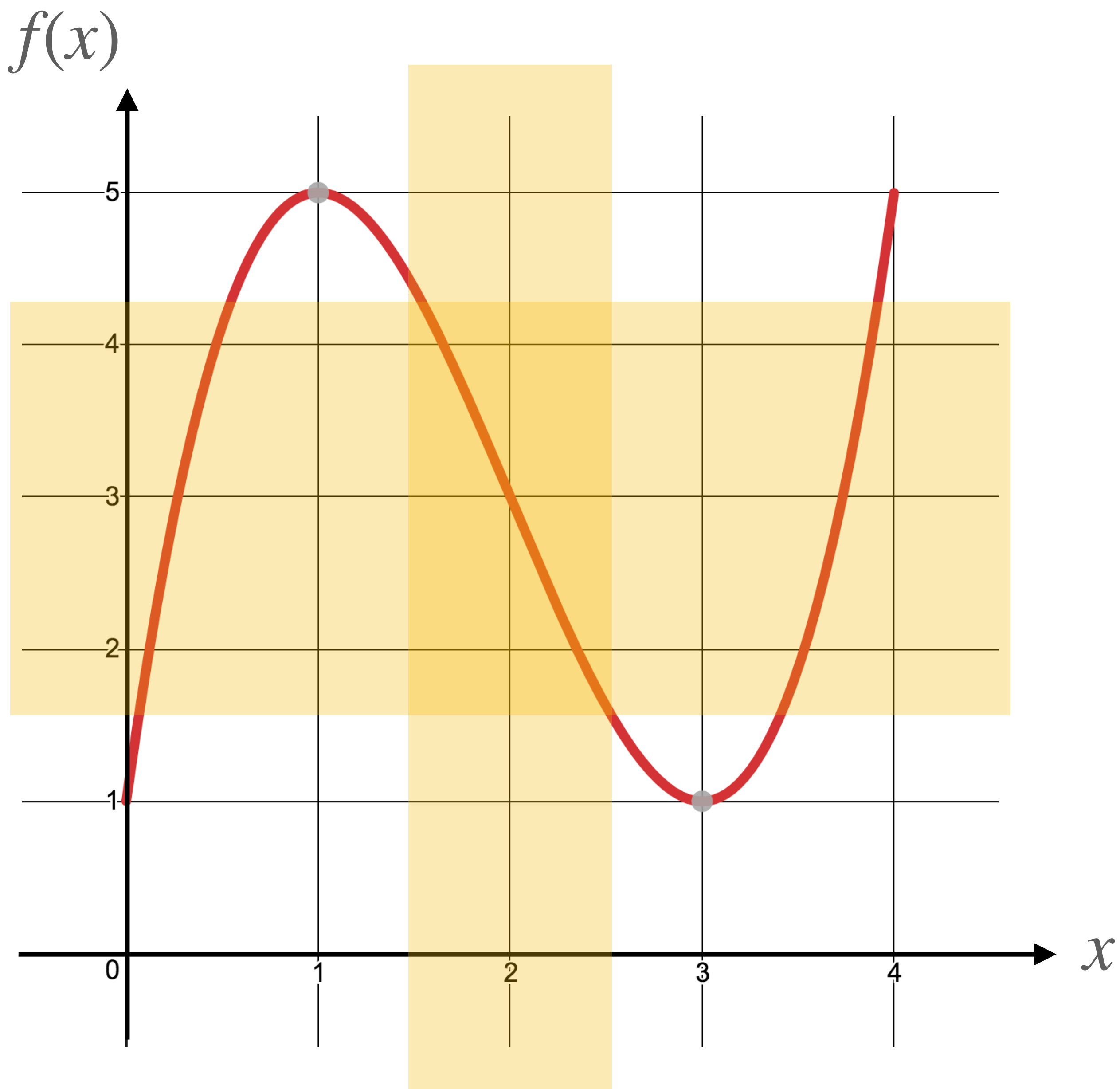

$$f(x) = x^3 - 6x^2 + 9x + 1$$

- พิจารณาค่าของฟังก์ชัน เมื่อ x มีค่าใกล้ ๆ 2

x	$f(x)$	x	$f(x)$
1	5	3	1
1.5	4.375	2.5	1.625

ลิมิตของฟังก์ชัน

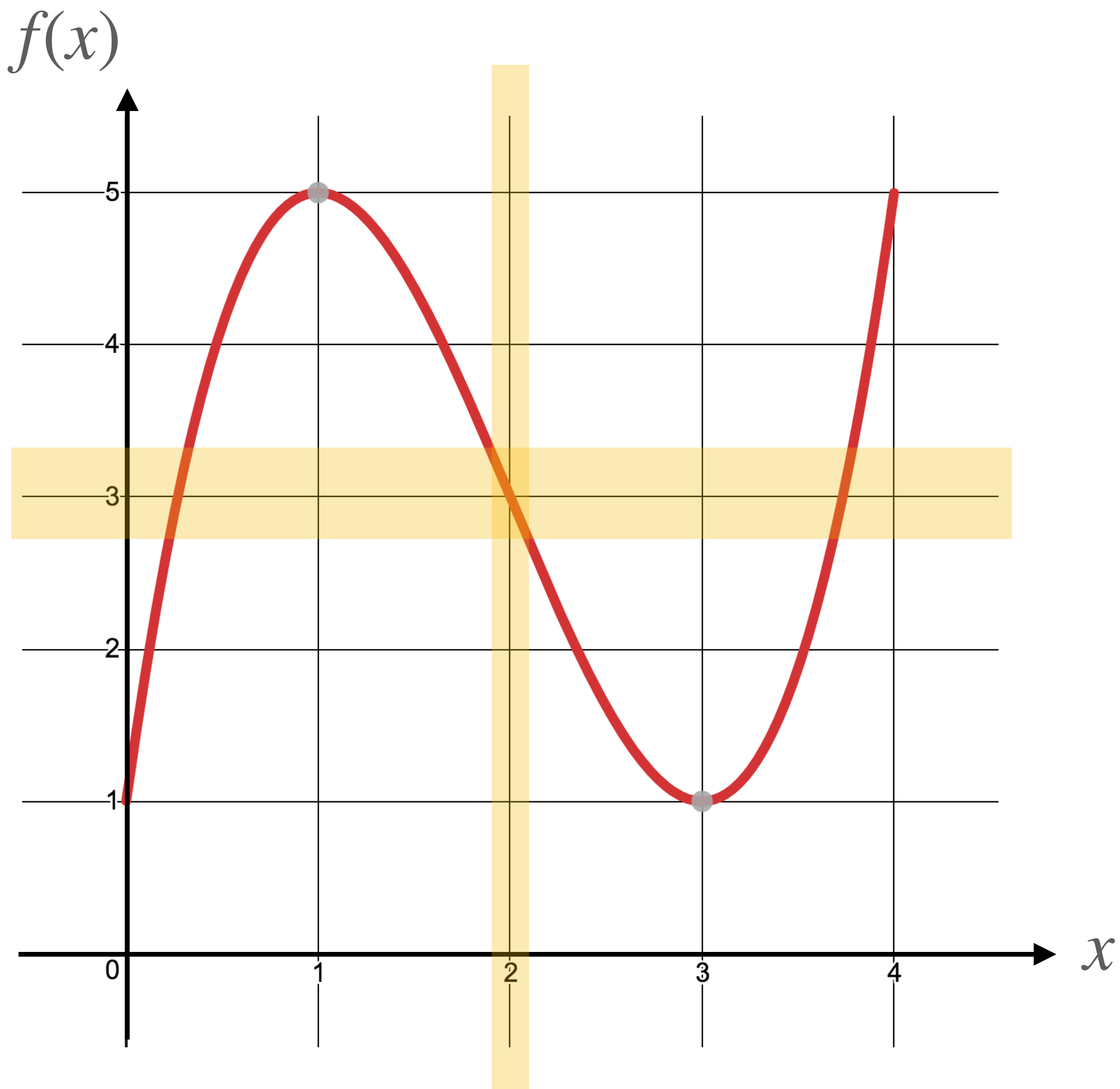

$$f(x) = x^3 - 6x^2 + 9x + 1$$

- พิจารณาค่าของฟังก์ชัน เมื่อ x มีค่าใกล้ ๆ 2

x	$f(x)$	x	$f(x)$
1	5	3	1
1.5	4.375	2.5	1.625
1.9	3.299	2.1	2.701
1.95	3.150	2.05	2.850
1.99	3.030	2.01	2.970

- จะได้ว่า $f(x)$ จะมีค่าใกล้ ๆ 3

ลิมิตของฟังก์ชัน

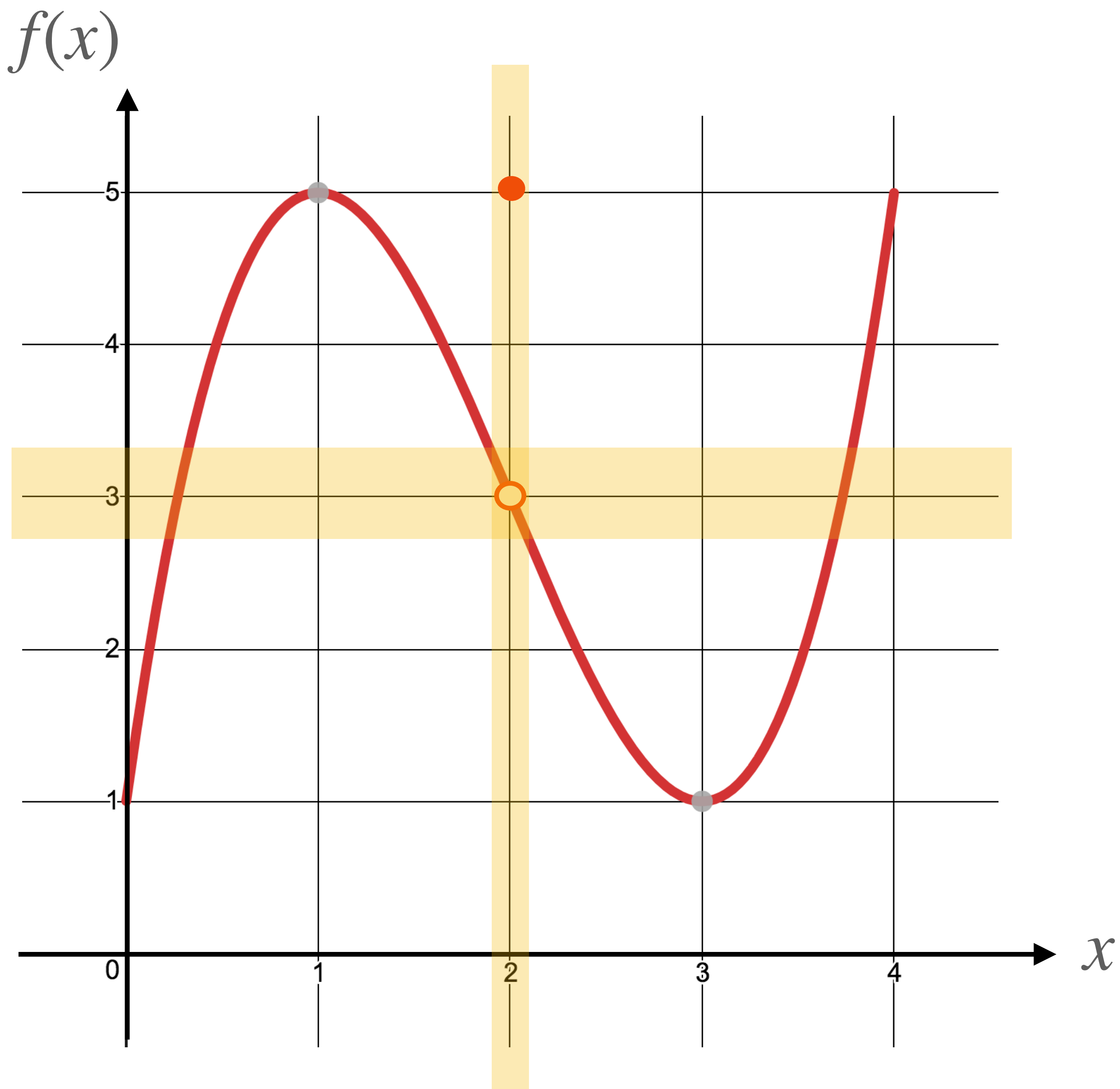

$$f(x) = x^3 - 6x^2 + 9x + 1$$

- พิจารณาค่าของฟังก์ชัน เมื่อ x มีค่าใกล้ ๆ 2

x	$f(x)$	x	$f(x)$
1	5	3	1
1.5	4.375	2.5	1.625
1.9	3.299	2.1	2.701
1.95	3.150	2.05	2.850
1.99	3.030	2.01	2.970

- จะได้ว่า $f(x)$ จะมีค่าใกล้ ๆ 3
- โดยที่เราไม่สนใจค่าที่ $x = 2$

ลิมิตของฟังก์ชัน

ให้ $f(x)$ เป็นฟังก์ชัน ซึ่งนิยามเมื่อ x มีค่าใกล้ a โดยอาจยกเว้นที่ a เราจะกล่าวว่า "$f(x)$ **มีลิมิต**เป็นจำนวนจริง L เมื่อ x มีค่าเข้าใกล้ a" หรือเขียนแทนด้วย

$$\lim_{x \to a} f(x) = L$$

เมื่อ "เราสามารถทำให้ค่าของ $f(x)$ เข้าใกล้ L เท่าใดก็ได้ เมื่อ x มีค่าเข้าใกล้ a แต่ไม่เท่ากับ a"

ลิมิตของฟังก์ชัน

ตัวอย่าง จงหา $\lim_{x\to 1} \dfrac{x-1}{x^2-1}$

x	$f(x)$
0	1
0.5	0.67
0.9	0.53
0.99	0.503

x	$f(x)$
2	0.33
1.5	0.40
1.1	0.48
1.01	0.498

เราสามารถคาดได้ว่า $\lim_{x\to 1} \dfrac{x-1}{x^2-1} = 0.5$

ลิมิตของฟังก์ชัน

ตัวอย่าง จงหา $\lim_{t \to 0} \frac{\sqrt{t^2+9}-3}{t^2}$

สังเกตว่า $f(t) = f(-t)$
เราเรียกฟังก์ชันที่มีสมบัติน้ว่า
ฟังก์ชันคู่ (even function)

t	$f(t)$
-1	0.162
-0.5	0.1655
-0.1	0.16662
-0.01	0.16666

t	$f(t)$
1	0.162
0.5	0.1655
0.1	0.16662
0.01	0.16666

เราสามารถคาดได้ว่า $\lim_{t \to 0} \frac{\sqrt{t^2+9}-3}{t^2} = 0.166666... = \frac{1}{6}$

ลิมิตของฟังก์ชัน

ตัวอย่าง จงหา $\lim_{x \to 0} \dfrac{\sin x}{x}$

x	$f(x)$
-1	0.841
-0.5	0.959
-0.1	0.998
-0.01	0.99998
-0.001	0.9999998

x	$f(x)$
1	0.841
0.5	0.959
0.1	0.998
0.01	0.99998
0.001	0.9999998

เราสามารถคาดได้ว่า $\lim_{x \to 0} \dfrac{\sin x}{x} = 1$

ลิมิตของฟังก์ชัน

ตัวอย่าง จงหา $\lim_{x\to 0} \sin\frac{\pi}{x}$

x	$f(x)$
1	0
0.5	0
0.1	0
0.01	0
0.001	0

x	$f(x)$
2	1
0.3	-0.866
0.07	0.782
0.009	-0.342
0.0031	0.968
0.00097	0.225

ในกรณีนี้เราจะกล่าวว่า $\lim_{x\to 0} \sin\frac{\pi}{x}$ **ไม่มีค่า**

ลิมิตของฟังก์ชัน

ตัวอย่าง จงหา $\lim\limits_{x\to 0} \sin\dfrac{\pi}{x}$

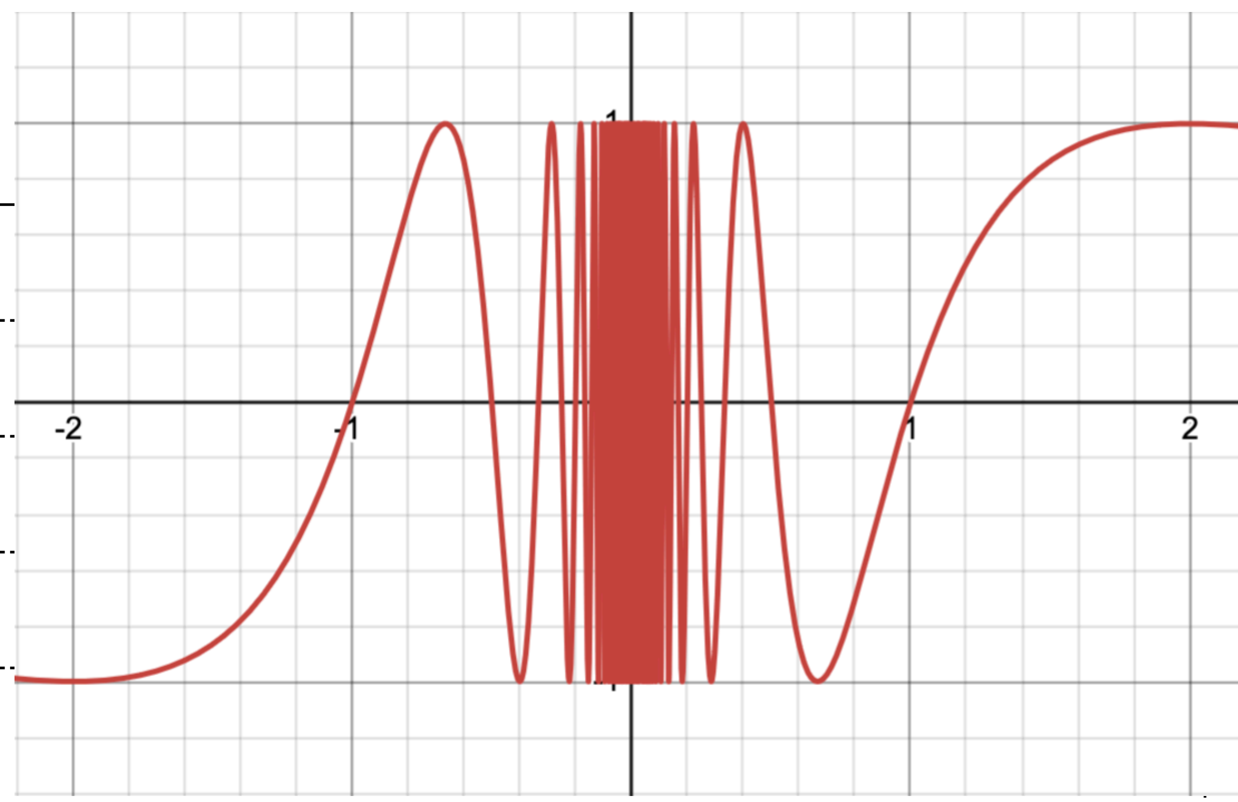

x	$f(x)$
1	1
0.5	-0.866
0.1	0.782
0.01	-0.342
0.001	0.968
0.00097	0.225

ในกรณีนี้เราจะกล่าวว่า $\lim\limits_{x\to 0} \sin\dfrac{\pi}{x}$ **ไม่มีค่า**

นิยามของลิมิต

บทนิยาม เรากล่าวว่า $a \in \mathbb{R}$ เป็นจุดลิมิต (limit point) ของ $E \subseteq \mathbb{R}$ เมื่อ สำหรับทุก $\delta > 0$ จะได้ว่า $((a-\delta, a+\delta) - \{a\}) \cap E \neq \varnothing$ นั่นคือ “a มีจุดใกล้ ๆ อยู่ในเซต E ด้านใดด้านหนึ่ง”

บทนิยาม ให้ $f : D \to \mathbb{R}$ และ a เป็นจุดลิมิตของ D เราจะกล่าวว่า “$f(x)$ มีลิมิตเป็นจำนวนจริง L เมื่อ x มีค่าเข้าใกล้ a” หรือเขียนแทนด้วย

$$\lim_{x \to a} f(x) = L$$

เมื่อ สำหรับทุก $\epsilon > 0$ จะมี $\delta > 0$ ที่ทำให้

$$|f(x) - L| < \epsilon \text{ สำหรับทุก } x \in D \text{ ซึ่ง } 0 < |x - a| < \delta$$

นิยามของลิมิต

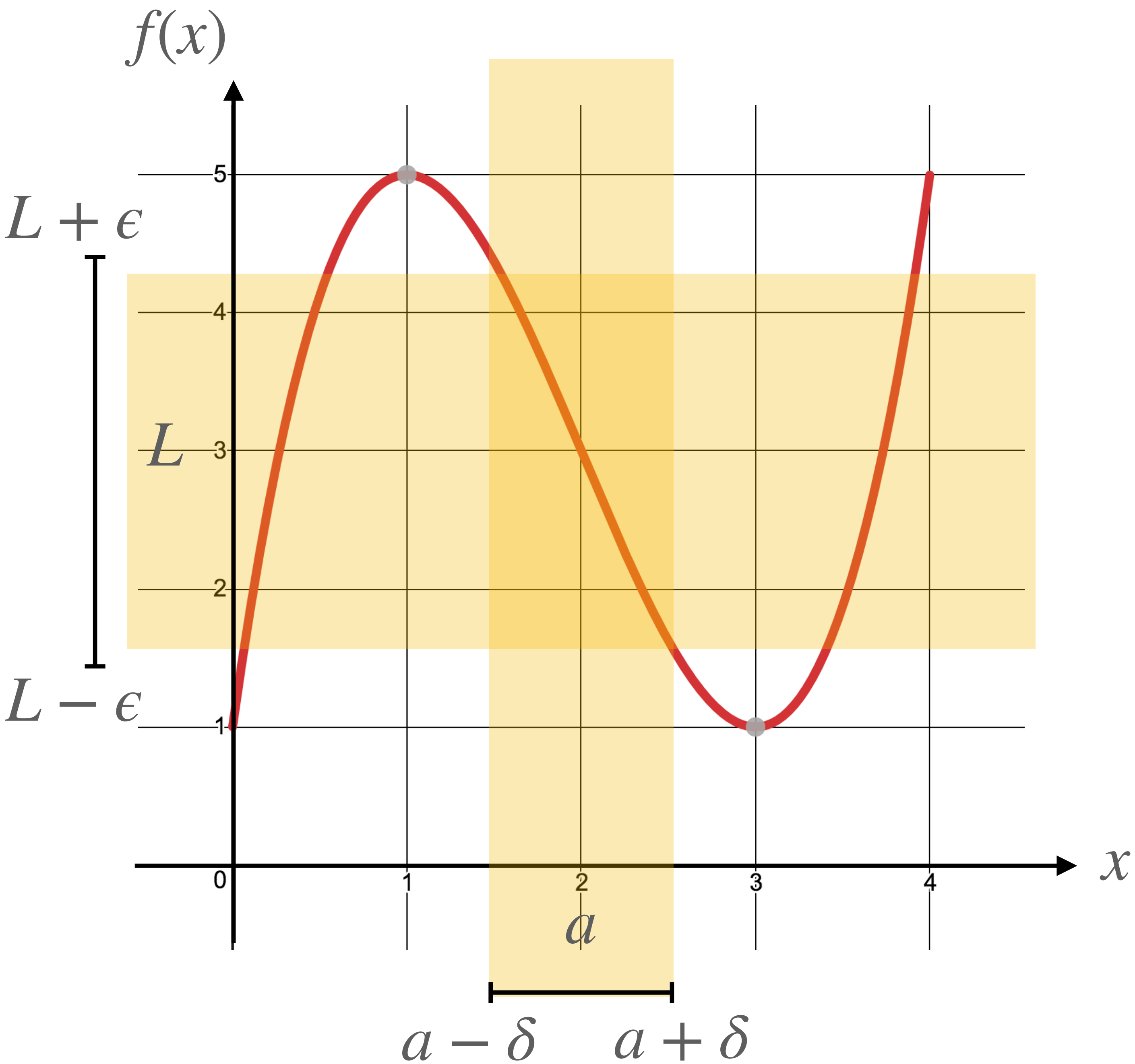

x	$f(x)$	x	$f(x)$
1	5	3	1
1.5	4.375	2.5	1.625
1.9	3.299	2.1	2.701
1.95	3.150	2.05	2.850
1.99	3.030	2.01	2.970

- ต้องพิจารณาทุก ๆ $\epsilon > 0$
- ค่าของ $\delta > 0$ จะขึ้นกับ ϵ
- ทุกค่าในช่วงเปิด $(a-\delta, a+\delta)$ (อาจยกเว้น a) จะต้องส่งไปยังค่าในช่วง $(L-\epsilon, L+\epsilon)$

นิยามของลิมิต

ตัวอย่าง จงหา $\lim_{x\to 1} \dfrac{x-1}{x^2-1}$

x	$f(x)$
0	1
0.5	0.67
0.9	0.53
0.99	0.503

$\epsilon = 0.6 \quad \delta = 1$

x	$f(x)$
2	0.33
1.5	0.40
1.1	0.48
1.01	0.498

เราสามารถคาดได้ว่า $\lim_{x\to 1} \dfrac{x-1}{x^2-1} = 0.5$

นิยามของลิมิต

ตัวอย่าง จงหา $\lim_{x \to 1} \dfrac{x-1}{x^2-1}$

x	$f(x)$
0	1
0.5	0.67
0.9	0.53
0.99	0.503

$\epsilon = 0.6 \quad \delta = 1$

$\epsilon = 0.2 \quad \delta = 0.5$

x	$f(x)$
2	0.33
1.5	0.40
1.1	0.48
1.01	0.498

เราสามารถคาดได้ว่า $\lim_{x \to 1} \dfrac{x-1}{x^2-1} = 0.5$

นิยามของลิมิต

ตัวอย่าง จงหา $\lim_{x \to 1} \frac{x-1}{x^2-1}$

x	$f(x)$
0	1
0.5	0.67
0.9	0.53
0.99	0.503

$\epsilon = 0.6 \quad \delta = 1$
$\epsilon = 0.2 \quad \delta = 0.5$
$\epsilon = 0.1 \quad \delta = 0.1$

x	$f(x)$
2	0.33
1.5	0.40
1.1	0.48
1.01	0.498

เราสามารถคาดได้ว่า $\lim_{x \to 1} \frac{x-1}{x^2-1} = 0.5$

นิยามของลิมิต

ตัวอย่าง จงพิสูจน์ว่า $\lim_{x \to 1} 2x - 1 = 1$

ให้ $\epsilon > 0$ เลือก $\delta = \dfrac{\epsilon}{2} > 0$

ให้ $x \in \mathbb{R}$ ซึ่ง $0 < |x - 1| < \delta = \dfrac{\epsilon}{2}$

จะได้ว่า $|(2x - 1) - 1| = |2x - 2| = 2|x - 1| < 2 \cdot \dfrac{\epsilon}{2} = \epsilon$

เพราะฉะนั้น $|(2x - 1) - 1| < \epsilon$

ดังนั้น สำหรับทุกจำนวนจริง $\epsilon > 0$ มี $\delta > 0$ ที่ทำให้ $|(2x - 1) - 1| < \epsilon$
สำหรับทุก $x \in \mathbb{R}$ ซึ่ง $0 < |x - 1| < \delta$

นั่นคือ $\lim_{x \to 1} 2x - 1 = 1$

ลิมิตทางซ้าย

ให้ $f(x)$ เป็นฟังก์ชัน ซึ่งนิยามเมื่อ x มีค่าใกล้และน้อยกว่า a เราจะกล่าวว่า "$f(x)$ มีลิมิตเป็นจำนวนจริง L เมื่อ x มีค่าเข้าใกล้ a ทางซ้าย" หรือเขียนแทนด้วย

$$\lim_{x \to a^-} f(x) = L$$

เมื่อ "เราสามารถทำให้ค่าของ $f(x)$ เข้าใกล้ L เท่าใดก็ได้ เมื่อ x มีค่าเข้าใกล้และน้อยกว่า a"

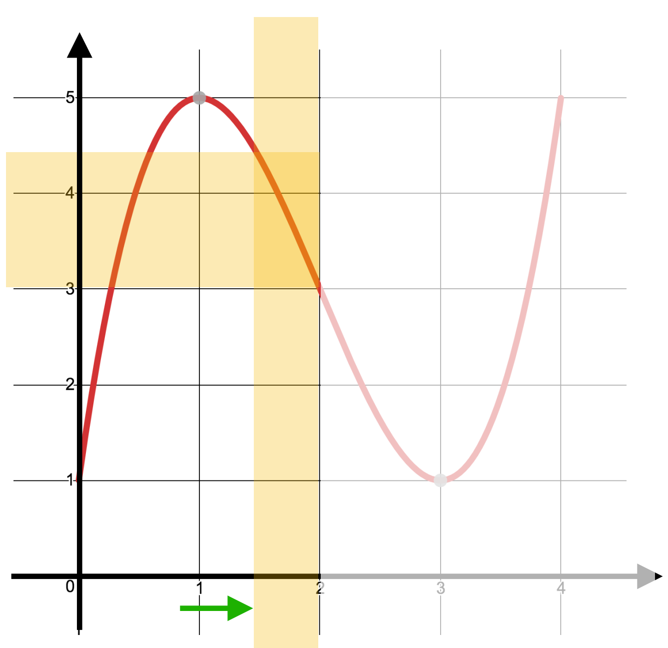

x	$f(x)$
1	5
1.5	4.375
1.9	3.299
1.95	3.150
1.99	3.030

ลิมิตทางขวา

ให้ $f(x)$ เป็นฟังก์ชัน ซึ่งนิยามเมื่อ x มีค่าใกล้และมากกว่า a เราจะกล่าวว่า “$f(x)$ มีลิมิตเป็นจำนวนจริง L เมื่อ x มีค่าเข้าใกล้ a ทางขวา” หรือเขียนแทนด้วย

$$\lim_{x \to a^+} f(x) = L$$

เมื่อ “เราสามารถทำให้ค่าของ $f(x)$ เข้าใกล้ L เท่าใดก็ได้ เมื่อ x มีค่าเข้าใกล้และมากกว่า a”

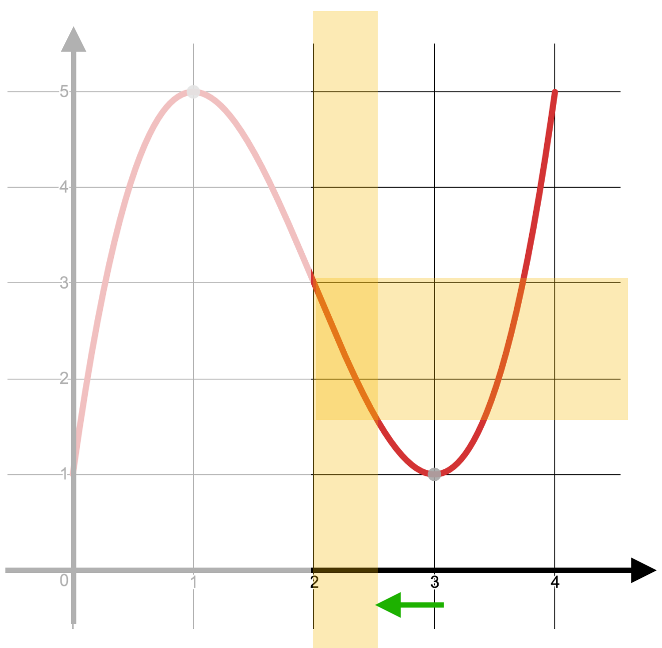

x	$f(x)$
3	1
2.5	1.625
2.1	2.701
2.05	2.850
2.01	2.970

นิยามของลิมิตทางซ้ายและลิมิตทางขวา

บทนิยาม ให้ $f : D \to \mathbb{R}$ และ a เป็นจุดลิมิตของ $D \cap (-\infty, a)$ เราจะกล่าวว่า $\lim_{x \to a^-} f(x) = L$

เมื่อ สำหรับทุก $\epsilon > 0$ จะมี $\delta > 0$ ที่ทำให้

$$|f(x) - L| < \epsilon \text{ สำหรับทุก } x \in D \text{ ซึ่ง } a - \delta < x < a$$

บทนิยาม ให้ $f : D \to \mathbb{R}$ และ a เป็นจุดลิมิตของ $D \cap (a, \infty)$ เราจะกล่าวว่า $\lim_{x \to a^+} f(x) = L$

เมื่อ สำหรับทุก $\epsilon > 0$ จะมี $\delta > 0$ ที่ทำให้

$$|f(x) - L| < \epsilon \text{ สำหรับทุก } x \in D \text{ ซึ่ง } a < x < a + \delta$$

ลิมิตทางเดียว

ทฤษฎีบท ให้ $f(x)$ เป็นฟังก์ชัน ซึ่งนิยามเมื่อ x มีค่าใกล้ a จะได้ว่า

$$\lim_{x \to a} f(x) = L$$

ก็ต่อเมื่อ $\lim_{x \to a^-} f(x) = L$ และ $\lim_{x \to a^+} f(x) = L$

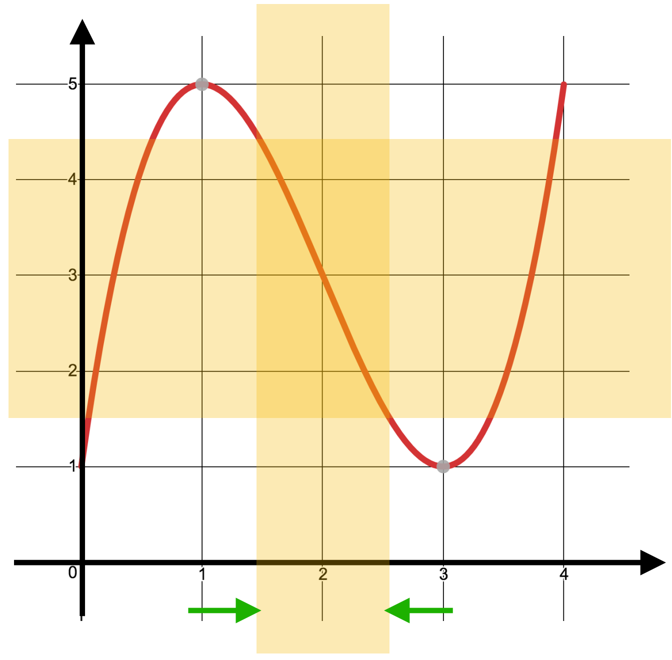

ลิมิตของฟังก์ชันจากกราฟ

ตัวอย่าง $H(t) = \begin{cases} 0 & \text{เมื่อ } t < 0 \\ 1 & \text{เมื่อ } t \geq 0 \end{cases}$

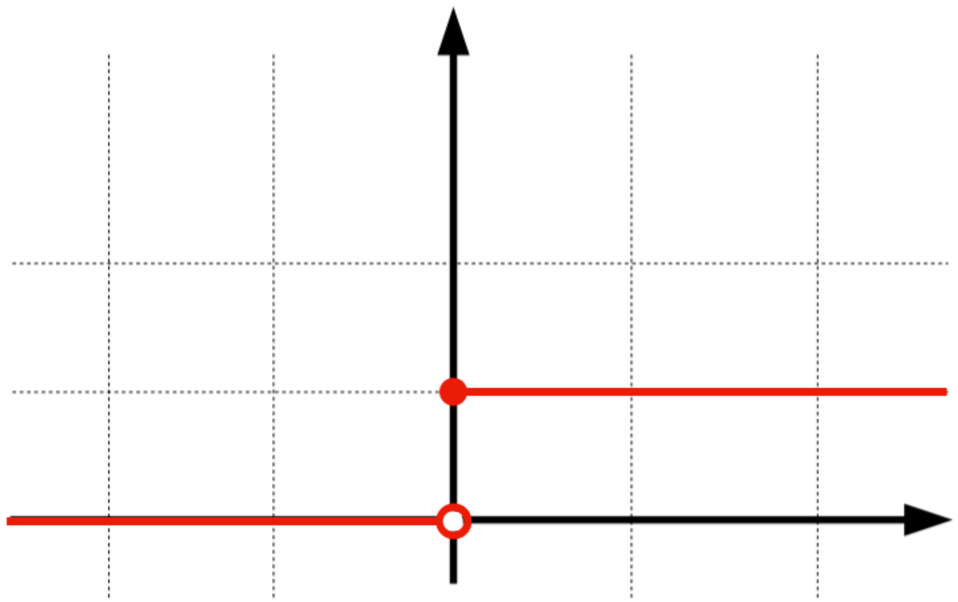

จงหา $\lim\limits_{t \to 0^-} H(t)$, $\lim\limits_{t \to 0^+} H(t)$ และ $\lim\limits_{t \to 0} H(t)$